

Chi Liu, *Sto niekonwencjonalnych strategii. Zasady sztuki wojennej*, komentarzami opatrzył R.D. Sawyer, tłum. A. Romanek, Wydawnictwo Helion, Gliwice 2009, ss. 362

Książka pt. *Sto niekonwencjonalnych strategii. Zasady sztuki wojennej* autorstwa Chiu Liu jest cennym kompendium dla strategów, żołnierzy oraz historyków zainteresowanych zagadnieniami chińskiej sztuki wojennej, a także dla każdego, kto często podejmuje decyzje, będąc na stanowisku kierowniczym czy menadżerskim.

Praca składa się z przedmowy, *Słowa o wymowie oraz transkrypcjach*, przybliżonej chronologii dynastycznej, wprowadzenia, *Opisu 100 strategii*, dodatku pt. *Charakterystyka historyczna działań wojennych na obszarze Chin*, na samym końcu znajduje się skorowidz.

Przedmowę napisał Ralph D. Sawyer, który jest też autorem komentarza oraz opracowań tła historycznego do każdej ze stu strategii. Dziękuje on całej rzeszy historyków i redaktorów za pomoc, zaangażowanie i profesjonalizm w wyszukiwaniu i zdobywaniu trudnych materiałów. Wykonana przez niego praca zasługuje na podziw i szacunek.

Kolejnym elementem książki jest krótkie *Słowo o wymowie oraz transkrypcjach*, w którym zawarto kilka zasad wymowy chińskich liter, co wpływa na zasadę rzetelności tłumaczenia z języka chińskiego. W *Przybliżonej chronologii dy-*

nastycznej czytelnik znajdzie lata panowania poszczególnych dynastii w Chinach.

Niezwykle cenne i godne uznania jest *Wprowadzenie*, z którego dowiadujemy się, na jakich ideach i zasadach opiera się autor *Stu niekonwencjonalnych strategii*. Czytelnik otrzymuje w pigułce krótkie wyjaśnienie tła polityczno-historycznego powstawania dzieła, stanowiącego obok *Sztuki wojny* Sun Tzu kanon chińskiej myśli wojskowej. We *Wprowadzeniu* wymieniane są wszystkie bardziej znaczące dzieła wraz z ich krótkim opisem, związane z filozofią chińskiej sztuki wojennej, takie jak: *Sześć sekretnych nauk* T'ai Kunga, *Ssu-ma Fa*, *Sztuka wojny* Sun Tzu, *Wu-tzu* Wu Ch'iego, *Metody wojskowe* Sun Pina, *Wei Liao-tzu*, *Trzy strategie* Huang Shih-kunga, *Pytania i odpowiedzi* T'ang T'ai-tsunga i Li Wei-kunga. Pozwala to usystematyzować wiedzę na temat chińskich dzieł i ksiąg o strategii.

Najobszerniejszą częścią książki (s. 37–347) jest opis stu niekonwencjonalnych strategii wraz z tłem historycznym oraz komentarzem. Nie sposób jest wymienić wszystkie z osobna. Tytułem przykładu przywołam kilka z nich, jak: *Trudności*, *Unikanie*, *Zapomnieć o wojnie*, *Atakowanie*, *Odwrot*, *Ofensywa*, *Obrona*, które są w sposób oczywisty połączone z wojną. Możemy znaleźć również jednak takie, które z pozoru nie mają wiele wspólnego ze strategią, a okazują się zaskakująco ważne, jak np. *Dzień*, *Noc*, *Złość*, *Nieporządek*, *Próżnia*, *Materia*, *Lęk*, *Miłość*.

Opisy strategii są krótkie i rzeczowe, skłaniają czytelnika do refleksji i przemyśleń, do dokonania analizy i odwołania się do własnych doświadczeń lub wiedzy. W części poświęconej tłu historycznemu R.D. Sawyer ukazał przykłady, kiedy dana strategia się sprawdziła, okoliczności i czas, zaś w komentarzu zawarł opis postrzegania danej taktyki, często podpierając się przy tym cytatami teoretyków wojskowości, dzięki czemu książka nabiera dodatkowej wartości.

Dodatek pt. *Charakterystyka historyczna działań wojennych na obszarze Chin* jest krótki, lecz wydaje się niezbędnym elementem książki. Krótka historia działań wojennych na obszarze Chin w mocno skondensowanej formie pozwala poznać się z ewolucją sposobu walki i użycia uzbrojenia na przestrzeni wieków, zwraca uwagę na przekształcenia walczących wiosek w walczące królestwa, dezintegrację małych państweczek, po-

wstawanie stolic, pojawienie się wyspecjalizowanych broni i wojsk oraz wzrost skali działań wojennych.

Zestawienie stu strategii wraz z ich opisami oraz komentarzami daje w efekcie książkę wyjątkową, poruszającą wiele kwestii historycznych i strategicznych.

Co bardzo istotne i warte podkreślenia, *Stu niekonwencjonalnych strategii* nie trzeba czytać od deski do deski, układ publikacji pozwala nam skupić się na jej danym wybranym fragmencie i poddać go analizie.

Z książką powinni zapoznać się nie tylko studenci sinologii, historii, zarządzania czy nauk wojskowych, ponieważ tym, co czyni ją wartościową, jest sposób prezentacji omówionych zagadnień, który skłania czytelnika do własnych refleksji i przemyśleń.

Krzysztof Gebler